

LJUBLJANSKI ČASNIK.

N° 29.

Vtorik 9. mal. Serpana

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročniki denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

Minister notrajnih zadev je z zastopnostjo c. k. ministra uka in bogočastja, za administrativnega referenta pri začasni šolski deželni vradnji na Krajnskem, gubernijalnega svetovavca dr. Simona Ladiniga izvolil, in stopnjo koncipista pri administrativnem oddelku imenovane šolske vradnje gubernijalnemu tajniku Antonu Salomonu podelil.

Politiške naznanila.

Enakopravnost slovenskiga jezika in v njej sosednih kronovinah.

Pričijoč sostavek spisati so nas napeljali mnogi dopisi iz slovenskih krajev, v katerih se dopisovavci britko pritožijo, da nižji vradniki slovenskiga jezika ne priznajo, in slovenskim kmetam zdaj že bolj ko v lani in predvanskem povabila ali druge take dopise le v nemškem jeziku pisane pošiljajo, pri katerih morajo ti, ker nemško ne znajo ne brati ne govoriti, vselej kakiga človeka iskati, kateri, če ne več, saj na pol nemško lomi, da jim on, velikokrat na pol napak, razloži, kaj gosposka hoče. Nekteri poštniki še celo pisem z slovenskim napisom ne vzamejo, ampak jih nazaj pošljejo. Ker so pa ti dopisi do vredništva „Ljubljanskiga časnika“ večji del preveč enostranski, ali tudi preserdito pisani, da bi se smeli očitno natisniti, smo prisiljeni v tej reči svoje misli s naslednjimi besedami naznaniti.

Enakopravnost slovenskiga jezika po naših mislih stoji v tem, da se ima po sklepu vlade slovenski jezik z mnogimi drugimi jeziki prebivavcov avstrijskiga cesarstva vred zavoljo njegoviga izobraževanja v male in velike šole, in zavoljo porazumljenja z priprostim slovenskim kmetam tudi v vradno življenje, in tukej sicer bolj in obširniši, kakor dozda, vpeljati. Kar prvo zadeva, se je dozda že veliko storilo, in le na učnike bo prišlo, da se bo z naprej v tej reči veselo napredovalo. Kar pa drugo zadene je očitno, da si cesarska vlada resnično prizadeva, da bo z naprej slovenski podložnik v vseh postavah, ktere njega zadevajo v slovenskem jeziku podučen; priča tega je avstrijski državni, krajnski deželni zakonik in „Ljubljanski časnik“, kateri je po željah ministerstva na dan prišel, in v katerem bodo od zdaj z naprej na viksi povelje vsi razpisi in vse oznanila vsih vradov v slovenskih krajih v slovenskem jeziku natisnjene in ljudstvu na znanje dane. Ako pa državni zakonik vse ukaze in postave brez razločka, toraj tudi take, ktere slovenskiga kmeta le malo ali skorej nič ne zadevajo, v slovenskem jeziku na znanje daje, koliko bolj se smemo zanesti, da bodo nižji vradi s priprostim slovencom le v slovenskem jeziku vredevali.

V „Ljubljanskem časniku“ smo z veseljem naznanili, da že mnogi vradniki kmetam slovensko dopisujejo, kar priproste kmete neizrečeno razveseljuje. Več pa jih je tudi še, da bi tako ne, katerim je slovenščina tern v peti. Naj nam ne zamerijo ti spoštovani gospodje,

če jim rečemo, da bi bilo vender bolje s takim nedolžnim pripomočkom podložne kmete razveseliti in z zaupanjem v novo vlado navdajati, kakor pa jih z njim neznano nemščino dražiti in tako po nepotrebnim strašiti: „da bo vse spet na staro prišlo“. Ali bi bilo res tako težko in zoperno pisati, postavim, „Janez Babnik iz Jesenovca naj — v tukajšno kancelijo pride“, kakor: „Johann Wabnigg aus Eschendorf hat — unweigerlich hieramts zu erscheinen?“ In vender je zadnje za slovenskiga kmeta nerazumljivo in zoperno, posebno za to, ker mora zdaj še le skrbeti koga najti, da mu bo prebral kaj je to, kar je dobil, in kdo da mu je to poslal.

Ravno tako moramo pa tudi odkritoserčno povedati, da nekteri slovenski rodoljubi predaleč segajo, (kterih je pa zdaj gotovo le malo) in kateri hočejo, da bi se po vsih pisarnicah le slovensko in nič nemškiga pisalo. Taki možje ne pomislijo, da je to za cesarsko vlado pretežavno, in skorej nemogoče vpeljati. Jezik diplomatov cele Evrope je francoski, in jezik avstrijske vlade je nemški; ako bi cesarsko ministerstvo hotlo ali moglo vse jezike, ki se na avstrijskem govorijo, v ministerstvo vzeti, bi moglo zares babilonsko biti. Mi izobraženi slovinci znamo nemško tako dobro kakor slovensko, ali pa še bolj; gotovo to ni sramota za nas. Naj si toraj vradi med seboj in z ministerstvom nemško dopisujejo, sej to za nas ni nobena škoda ne krivica, ker tudi nemško dobro znamo.

Potočnik.

Avstrijsko cesarstvo.

Ljubljana 1. mal. serpana 1850. V krajnski kronovini je razpravljano zastran oprostjenja zemljiš do konca mesca Rožnika t. l. urbarskih davšin pri teh te opravičenih zemljišnih gosposkah izpeljano bilo, in sicer:

Pri tako imenovani zemljišni gosposki vsih vertov in mesarjev in pri mesarski, Besniški, Glinški, Zaplaški, Orlski in na cekinovim gradu, pri cerkvah v Savoljah in Dobrunji, pri dvorih v Križatih, pri grašini v Ravnah, pri zemljišnih gosposkah na Kalcah, pred malim Mostkam, na Hajmanovim gradu, v Rocinju, Repnjah, Jelšanah in pri bratovšini svetiga Telesa Kristusoviga v Krajnu, pri beneficijatorstvu v Sebenah in pri tako imenovanim legatovstvu v Lescah; dalje pri cerkvah v Strajnah, v Zakalu, Nevljah, Rodomljah, v Volčjim potoku, v Rovu, Vranji peči, Kandersah, Moravčah, Podlipovici, Šaruljah, Kolovratu, Brišah pri Nevljah, pri beneficijatorstvu v Dertiji, pri Kacenberskim dvoru, pri zemljišnih gosposkah v Zdušu, spodnjim Perovim, v mali Loki in Dragomenu.

Dalje je bilo oprostevanje gledé desetine pri zemljišnih gosposkah na Glineah na Kalcah in na Hajmanovim gradu, potem pri grašini v Ravnah in pri bratovšini sv. Telesa Kristusoviga, glede desetiga denarja pa pri tako imenovani mesarski zemljišni gosposki, pri cerkvi v Dobrunji, pri bratovšini sv. Telesa Kristusoviga, pri Legatovstvu v Lescah in pri beneficijatorstvu Sabenah dovršeno.

Imenovanih 39 zemljišnih gosposk zapopade vsih skup 1390 podložnih zemljiš. — 93 je bilo samo tlaki podverženih, ktera se je za stonj opravljala. Za opravičene je bilo vsiga skup 93,065 gld. 39 kr. odškodovila za opravičene izrajtaniga, kteriga polovica s 46,532 gld. 49½ kr. podložne, druga polovica pa deželni zaklad zadene. Odškodovila, ki podložne zadene, je bilo 796 gld. 25 kr. napovedaniga, da se bo koj plačalo.

Odškodovilnih dohodkov je bilo 4653 gld. 20½ kr. izrajtanih, kterih polovica podložne zadene.

Zaostanki leta 1848 znesejo 4252 gld. 49 kr., kterih je bilo 812 gld. 41½ napovedanih, da se bodo koj plačali.

Mengeš. Vsaki, ki kolč kaj pokoj in mir ljubi, mora želeti, da bi se kmalo novi žandarmeristi, ali grivarji po deželi razdelili. Nikjer ni toliko tistih potepuhov, ki se jim rokovači pravi, kot ravno v bistrski dolini in v bližnjih krajih doma. Veliko so jih že sicer gosposke polovile, jih v žold al pa v delavšnico vtaknile in na tako vižo Mengeško faro očistile in te ostudne nesnage očedile. Že popred so bili pri nas žandarji in ravno oni so lenuhe lovili in si velike zasluge za varnost cest in hiš pridobili. Pa prekucije leta 1848 so to reč spremenile. Žandarji so se nekam zgubili in rokovačev je bilo zopet dovolj. V vas Mengeško si sicer niso več upali, pa toliko bolj so Cerkljansko in Komensko faro nadlegovali in jo berš ko nje še nadlegovajo. Vsaki tedni slišimo iz unih krajev od tatinstev, pretepov in nepokoja. Navadili smo se že prav, vsak mesec od ondot novice prejeti, da so zopet eniga ali dva ubili in jih kakih pet pokvarili. Ti nepokojneži so večidel vojaški pobeguni. V Bisterci na planinah imajo gnezde, kamor se berš odtegnejo, če se preveč po njih streže. Tu en čas dervarijo in les sekajo in o priložnosti zopet v vasi prihruse. Grivarji jih bodo že poiskali. Ljudje hrepene, da bi jim berž berž na pomoč prišli.

Kar polje zadene, nam hvala Bogu! prav dobra letina kaže. Toča, ki je na toliko krajih razbijala, nam je prizanesla. Moča in toplota se versti, skorej kakor ljudje hočejo. Rež in pšenica stoji tak veselo, da človeka v serce ograje. Dobra letina kmetu sicer vselej koristi, slasti pa mu bo letas prav prišla. Vun dati je na vse kraje dosti, tudi se zna odškodnina kmalo odločiti, da se gruntne razmere poravnajo in je kmetovavec enkrat zastran te težavne reči brez skrbí. Nekeje podložnih je že prostih, ker jim je njih gospod Andrej Danič brez odškodovanja davšine odpustil.

Kar pa verte vtiče, bomo letas malo sadja imeli. Domačih česenj še nismo deset vidili. Česplje je lanska zima vzela in komej zopet iz štremljev nove veje poganjajo. Le jabelk bo nekeje; hruške nam pa ne vem al pikecali ruja snede. Z Bogam!

Serbska. Gosposke na Ogorskem so zdaj vse osebe skupej sostavile, ki so bile v vodini in temeškem banatu od ogerskih pun-

tarjev pomorjene. Ako se to pregleda, se more človek prestrašiti. 271 večidel Serbov je bilo od vstajnikov po sodbi na morišče peljanih, 1917 pa kruto umorjenih. Pri vzetju šent Tomaža je bilo 137 rodov in popolnoma poklanih, oseb je bilo med temi naj manj 500. Moric Perczel je tisti slavni mož, ki je tako ljudomilo ravnal! Ker je pa tudi znabiti dvakrat toliko Serbov, ki so se za dom branili padlo, in ker jih je mnogo bolezen vzela, se ve, de je to Serbam mnogo škodovala, tako de more vsak želeči, de bi bil mir, de bi zamogel ta narod velikih nesreč in nadlog počiti.

* Iz Zemuna se piše v „Südsl. Ztg.“, de je ruski car Nikolaj vladarstvo svojemu sinu Aleksandru Cezaroviču prepustil. To novico, pravi dopisnik, de je ravno iz Belgrada in sicer iz verjetniga vira zvedil. Ravno ta dopisnik pravi, de ve mnogo od bulgarske vstaje, kar pa za dobro spozna, za zdaj zamolčati. Na to pristavi vredništvo, de se pripoveduje, de so Bulgari mesto Vidin oblegli; ta novica je pa poprejšnim zelo nasprotna. V „Reichszeitung“ pa se piše, de je bulgarska vstaja že na koncu.

Austrijanska. V imenitnih okrogih se govori, de je njegovo veličanstvo dva moža izvolilo, eniga za ogleda cele pešne armade, drugiga pa za ogleda konjaništva.

* Feldmarsallieutenant grof Franc Ludolf, ki je bil v preiskovanju zavolj početja v laški vojski, je svojo službo zgubil in v dveletno ječo na terdnjavo obsojen bil.

Dalmacija. V „Osserv. Dalm.“ se piše, de so kmetje iz Banjana sklenili, ako vezir iz Hercegovine treh vjetih mož iz Banjana ne spusti, se zoper njega dvigniti. Ako se to res zgodi, je gotovo, de jim bodo Černogorci in Grahovci v pomoč priskočili.

Česka. Minister pravice je predsedniku višjega deželnega sodništva grofu Mitrowskemu sledeče pismo pisal:

„Svojo lahko dolžnost spolnim, ker se podstopim Vaši prevzvišenosti in vsim gospodam sodniškiga stanu in deržavniga nadomestništva za lepo sprejetje se zahvaliti.

Zlo vesel sim bil, več dni v družbi mož biti, ki moje prizadevanje, dobro sodništvo napraviti, tako močno podpirajo, ki tako skerbno dolžnosti svojiga stanu spolnujejo, in se trudijo za blagor soderžavljancev.

Nadjam se naj boljšiga vspela naših naprav, ker sim se z radostjo prepričal, de so gospodi vneti za to reč in de bodo tudi druge zbuvali.

Podstopim se Vašo prevzvišenost prositi, de tudi gospodu general-prokuratorju to naznani in vsim gospodam sodniškiga stanu in deržavniga nadomestništva.

Sprejmite prevzvišenost zagotovljenje mojiga posebniga spoštovanja.

Dunaj, 27. junija 1850. Schmerling s. r.

Slovaška. „Slov. Nov.“ pišejo, de so se podali slovaški poslanci, ki so na Dunaju, k ministralnemu komisarju vojaškiga okroga Košice gosp. Sviečeny-u, de so se mu, preden se v Košice vernili, v imenu svojih rojakov zahvalili, ker se je toliko prizadeval vstavo v djanje vpeljati, in so ga zagotovili, de se njegovo ravnanje ne hvali samo v Košicah, ampak na celem Slovaškem, in de ga bodo z besedo in djanjem po moči podpirali v boju zoper separatistične namene madjarizma in posebno starih konservativcev. Slavni pesnik, dr. Jovan Kollar je bil govornik poslancev, ki so bili prijazno sprejeti. Obljubil jim je, ministralni komisar, de se bo kolikor mu bo mogoče kakor do zdaj trudil, de se vstava v življenje vpelje. Sviečeny, Čeh po rodu, se je, ko je bil ministralni komisar na zgornjem Oggerskem z silnimi težavama boril, ker je enakopravnost in pravico ljubil; s tem pa si je tudi mnogo

sovražnikov nakopal, posebno madjarskih starih konservativcev, ki so sklenili, mu jama skopati. Zatožili so ga pri ministerstvu, de je panslavist in od Rusov podkupljen. Zatorej je bil na Dunaj poklican, se opravičiti. On pride, se popolnoma opraviči in razodene skrivne sklepe svojih preganjavcev, in zdaj se bo spet na Oggersko v svoj okrog povernil.

Oggerska. Kako grozovito so puntarji na Oggerskem ravnali, se vidi iz sledečiga naznani, ki zapopade osebe, ki so po sodbi ali brez vsega spraševanja umorjene.

V vojaškem okrogu velikiga Varazdina:

1. Peter Pipicz, valaškiga rodu, iz soseseke Bebi v torontalski županiji, 70 let star in

2. Blaž Jambor, tudi valaškiga rodu iz soseseke Bebi, 40 let star; oba so o začetku februarja 1849 v terdnjavo v Szegedin peljali jih od vojaške sodbe k smerti obsodili, in ustrelili. Perviga Petra Pipicz-a so tisti, ki so ga vjeli, tako stepli, de so ga mogli na morišče peljati, in ker ni mogel ne stati, ne sedeti, so ga na stol privezali, in ko ni dobil nobeniga duhovna, so mu eniga katoliškiga dali, in ga potem ustrelili.

Sledečih pet oseb je Szegedinsko kervavo sodništvo, obstoječe iz oseb: Franc Varga je bil predsednik, vojaška auditorja sta bila Jožef Kis in Pavel Benda, potem magistratni svetovavec iz Bečkereta, namreč Ernest Drohos in Szegedinski Franc Doni, k smerti obsojenih.

3. Urozi Bernyansky, prebivavec starega Kera, 30 let star. Njega so mesca februarja 1849 Serbi iz stariga Kera v Csanstaver poslali in od tod v Terezjopel. Bil je vjet v Csanstavru, ko je iz srejske hiše prišel, in samokres sprožil, od tod so ga peljali v Terezjopel in pozneje v terdnjavo v Szegedin, 21. marca 1849 so ga pred kervavo sodbo poklicali in drugi dan ustrelili; en staroverski duhoven mu je bil v smertni uri v tolažbo poslan. On je do zadnjiga trenutka terdil, de je nedolžen, je prosil, de bi mu življenje prizanesli, in naravnost naznanil, de ni vedil kaj de v pismo stoji, kteriga je pri sebi imel, in ker je bil podložnik, je za svojo dolžnost spoznal, povelje spolniti.

4. Jovan Duncsak, 47 let star, oženjen, nadžupan v Donau-Pentele v tolniškem okrožju. Njega so puntarji vjeli, ker je mesca aprila 1849 od cesarske vlade njemu podeljeno službo prevzel, so ga pred Szegedinsko kervavo sodbo vlekli; bil je torej, ker je sam odkritoserčno obstal, de je bil v imenovani cesarski službi, 23. aprila k smerti obsojen in v treh urah na morišče peljan.

Šel je zelo pogumno na morišče, ker je duhovna, ki mu je bil v tolažbo dan, v latinskem jeziku pozdravil in ga prosil, de bi ga blagoslovil. Ko se je to zgodilo, poklekne tiho na zemljo, in je bil ustreljen.

5. Adam Benkovicz, 29 let star, iz Neuzine v torontalskem okrožju rojen, in

6. Jovan Freisits, 26 let star iz šent Mikloža v torontalskem okrožju; oba sta v prvih mescih leta 1849 od c. k. vlade cesarske službe zadobila, vstavo 4. marca oznanovale, Božjo službo zavolj tega zapovedala napraviti, in novince za c. k. armado nabirala. — Ako ravno je general Vecsej amnestijo naznanil, sta bila ona vendar 8. maja k smerti obsojena. Oba sta vse poskusila, de bi se jima življenje ne vzelo, in posebno je žena perviga zato skerbela — al vse je bilo zastonj. Ko sta bila na morišče peljana, sta oba pogumno šla, Benkovicz je vedno govoril in rekel, de je po nedolžnosti in brez vzroka k smerti obsojen; na morišču je hotel govoriti, pa mu ni bilo dovoljeno, ampak sodba se je koj doversila.

7. Jovan Anagnosczy, prebivavec iz Zemuna, 41 let star, je bil herzotek c. k. armade, je bil v torontalskem okrožju, ako ravno se je hrabro branil, vjet, zelo ranjen, tako, de je več tednov v bolnišnici v Szegedinu ležal; ko je bil spet zdrav, so ga pred kervavo sodbo poklicali, in ako ravno je povedal, de je graničarski vojak, je bil vendar kakor ogleduh 28. maja k smerti obsojen, in še tisti dan se je nad njim sodba spolnila. Še preden je bil obsojen, kakor tudi potem je prosil vsaciga mu življenja ne vzeti, clo na morišču je govoril: „Zlahtni Ogri, ljubi Ogri, milost!“ Pa to je bilo zastonj, ni mu bilo prizanešeno.

8. Andrej Scabo iz gömörske županije, oženjen, oče 3 otrok, je bil 16. februarja 1849 za ogleduha naznanjen; krajna gosposka ga je vjela, in pervimu oggerskim vojaškemu poveljstvu izročila; bil je 4. maja 1849 k smerti obsojen, in v treh urah potem na morišče peljan in ustreljen.

9. Subatits, rojen v Racz Szentpetru in tam stanuvajoč, malar, je bil obsojen od aradske kervave sodbe in 1. junija 1849 ustreljen.

10. Simon Turkus, rojen v Pestesu, biharske županije, 20. septembra ob petih popoldne umorjen.

11. Teodor Moczan, ravno ondi doma in ravno takrat umorjen.

12. Mozes Poter, iz Apatija, biharske županije, 20. oktobra 1848 umorjen.

13. Juri Algyillan, kerčmar v Beli, biharske županije, 20. oktobra 1848 v Beli umorjen.

14. Nikolaj Krisan, cigan iz Bele ob enem z poprejšnim umorjen.

15. Peter Portye, iz Tulke biharske županije rojen, 7. novembra 1848 v Görbedu umorjen.

16. Gabriel Puskas, iz Kővezda v biharski županiji rojen.

17. Peter Kosta, iz Pojane biharskiga okrožja, 17. novembra v Vaskohu umorjen.

18. Juri Plisko, tudi iz Pojane in ravno tisti dan v Vaski umorjen.

19. Florijan Moczi, ravno tako kakor poprejšni.

20. Ladislav Forlogye, iz Belenya v biharski županiji je bil 26. novembra 1848 ob treh popoldne v Belenyu umorjen.

Vse te osebe, kterih je 13, je civilna stojna sodba obsodila, znano pa ni, zakaj de so bile umorjene, in na kako vižo so konec storile.

21. Gaspar Moreczky iz županije na Cipsu in

22. Dragotin Becsei, lekar iz Nagy-Karoly-a v Szatmarski županiji, oba sta bila od kervave sodbe v velkem Varazdinu obsojena in vzrok obsodbe pa ni znan.

23. Ladislav Krisan, iz Vilagosa v aradski županiji rojen, je bil zatožen, de je ustrelil proti vozu vstajnikov, ki je z živčjem obložen prišel, je bil 24. oktobra 1848 v Vilagosi umorjen.

24. Peter Tomas tudi iz Vilagosa je bil ravno tisti dan, ker je čez zid ustrelil, ko so vstajniki prišli, ustreljen.

25. Pavel Borlye, iz Vilagosa je bil 25. oktobra 1848 obešen, ker je zvonil za napad, ko so vstajniki v vas prišli.

26. Juri Kodrian, iz Vilagosa, je bil ravno tisti dan obešen, ker je več Madjarov napadel.

27. Mihael Kreznik je bil zavolj zvone nje za napad ko so se vstajniki bližali 25. oktobra 1848 obešen.

28. Stefan Vergye, iz Vilagosa je bil zavolj razglašenja visokiga ukaza od 3. oktobra 1848, 5. oktobra 1848 v Vilagosi obešen.

29. Balnit, iz Kovasina aradske županije,

je bil ravno tu ker se je vstajnikom z oroženo desno zoperstavil 26. oktobra ustreljen.

30. Gyika Marian je bil zavolj silodelstva zoper neko osebo, ki je bila poslana v prid revolucije, katero si je prizadeval zadaviti, 26. oktobra 1848 ustreljen.

31. Mitru Pope, iz Muszke v aradski županiji,

32. Omuo Bogye, ravno od ondod, in

33. Teodor Czik, ravno od ondod, so bili 28. oktobra 1848 zavolj zoperstave z obo-roženo roko in pretepanja dveh rokodelcov obešeni.

34. Onuc Propesk, iz Cacze aradske županije rojen, je bil zavolj zvonjenja k napadu, ko so vstajniki v vas prišli 27. oktobra 1848 v Gaczi ustreljen.

35. Miga Gugy, iz Csarnoa v aradski županiji in

36. Kostan Tormus, ravno od ondod; oba sta bila kakor podpihovavca zoper vstajnike v Czerem ustreljena.

37. Vozalie Murza, iz Konopa v aradski županiji, je bil 30. novembra 1848 zavolj napada inženirja Sperlab iz Radne, kteriga so vstajniki v svoj dobiček tje poslali, obešen.

38. Tomaš Olar, iz Konopa aradske županije, je bil ravno zavolj tega z poprejšnim vred, ker se je napada vdeležil in inženirju puško na persi naslonil z besedami: „Zapri oči!“ obešen.

39. Antonin Zsuska, iz Konopa aradske županije, je bil zavolj razširanja lažnivih govoric, namreč, de ne obstoje več županije, kakor podpihovavec obesen.

40. Teodor Dsehelyan, sodnik iz Borzove aradske županije je bil 7. decembra 1848 zavolj udanosti do cesarske hiše, ker je šel v Zcim in Ripo, kjer so bili takrat cesarski vojaki, de bi od tam povelje zadobil, in zavolj razpostavljenje prednjih straž na bregu Maroša, v Berzovi obešen.

41. Tagyer Krivan, tudi iz Berzove je bil zavolj nevboglјivosti in nedopušenja nabire vojakov za vstajnike z poprejšnim vred obešen.

42. Nikolaj Moldovan, iz Berzove zavolj pretepenja vradnika Jožefa Prohaska, kteriga je za persi zagrabil in iz grajšine vun vergel, 7. decembra 1848 v Verzovi obešen.

43. Pavel Rusz, ravno od ondod, je bil zavolj žuganja Jožefu Prohasku, kterimu je grojne vile na persi postavil, z poprejšnim ob enim obešen.

44. Juri Zsivan, ravno od ondod, ker je bil po povelju sodnika berzotek, de bi prebivavce Kaprucza prigovoril, se zoper Ogře k orožju pripraviti, je bil z prejšnim vsed obešen.

45. Zanfin Paš, gerški duhoven iz Somolzana v aradski županiji, potem

46. Juri Zsivanyesz, gojzdni čuvaj ravno od ondod, in

47. Juri Gurban, ravno od ondod je bil mesca novembra 1848 zavolj velike udanosti cesarski hiši, kakor podpihovavec in izdajavec domovine v Somolganu ustreljen.

25 poslednjih oseb je vojaško stojno sodništvo obsodilo.

* Nekaj dni sem hodijo nekdašnji honvedi v Prešburg in se vojaškemu poveljstvu predstavljajo, in nekteri obstoje, de jim po gojzdi ne gre ravno dobro, ker jih tako močno preganjajo; opomina vredno je, de se še po gojzdi mladenči krog klatijo, ki so se Košutu umaknili, in de se ne čudijo malo, ko jih pred cesarske častnike vodijo, ker oni mislijo, de ima še vedno Košut oblast na Ogerskem.

Lombardo-beneško kraljestvo. Od vravnave lombardo-beneškiga kraljestva se pripoveduje, de Lahi pred drugim tirjajo, de bi se Benečansko z Lombardijo v eno kronovino združilo, z deželnim zborom dveh zbornic so za-

dovoljni, hočejo pa, de bi senat iz 60 udov obstal, v kteriga bi jih vlada le 18 zvolila, druge bi zvolile komune, vseučeliša in učene društva dežele.

Tuje dežele.

Poljska. „Bresl. Ztg.“ piše: Ko je bil ruski car na Poljskem, ga je deputacia prosila, de bi vsim politiškim begunam podelil občino amnestjo. Ruski car jim je rekel, de hoče to prošnjo uslišati.

* Na celem Poljskem je zdaj vse tiho. Vojaki se skorej nič več ne premikujejo, armade počivajo, ali se le malo v orožju vradijo. Nekteri vojvodi so se v tuje dežele ali pa na svoje posestva podali. Poslanci tujih držav pa vedno v Petrograd hodijo.

Rusovska. Popotniki, ki so 25. junija čez rusko mejo prišli, pripovedujejo za gotovo, de je ruski car vojaškiga poveljnika generala Čedajeviga, ker se je v Debrečinu nekaj pregrešil za prostaka med vojake ukazal uverstiti; general Rüdiger je tudi zavolj nekiga enakiga pregreška deželni poglavar neke bolj majhine dalj ležeče dežele postal.

Bulgarska. V „Jugosl. Nov.“ se piše, de so bili vstajniki na Bulgarskem pogovorjeni, predenj so se spuntali; ravno na dan Vnebohoda zveličarja so na vsih krajih za orožje prijeli. Eni pravijo, de Bulgari nimajo orožja, drugipa terdijo, de so dobro oboroženi, in de imajo zraven tega tudi 30 topov. Kdo ima prav, se še ne ve, to pa se ve, de imajo oni zlo izobražene ljudi, ki so se v Parizu in drugih mestih Evrope učili. Bulgarski narod je jak in velik, ker šteje 5,000,000 duš. Sicer pa še moramo poterpeti, predenj zvemo, kako se bo ta stvar razrešila.

Nemška. Telegrafsko naznanilo pove, de je Prusija z dansko vlado 2. t. m. mir sklenila.

Laška. Celo angleško srednjomorsko brodovje leži pri Malti, ki so bo v Gibraltar podalo.

Podonavske knezovine. Ruska armada, ktere je že malo v podonavskih knezovinah, se bo še bolj zmanjšala.

Razne naznanila.

— Iz Stanja se piše, de se hiše, ktere je potres poderl, zlo počasi spet postavljajo, ker ljudje nimajo dnarjev, de bi delavce plačali. Prebivavci so še vedno večidel pod milim nebam. Deset hiš, kterih ni potres razrušil, so morali podreti ali pa podpreti. Zima bo za prebivavce Stanja zlo žalostna, ker je malo upanja, de bi se razrušene hiše do tistiga časa tako popravile, de bi zamogli ljudje v njih stanovati.

— Čas za zmenjavo ogerskih bankovcov po 2 gold. je bil do konca septembra podaljšan.

— V našem domačem polku Hohenlohe, ki je razun eniga bataljona v Jankinu, je 35 nekdašnjih ogerskih častnikov.

— V Neaplu se je strašna nesreča prigodila. 17. junija je en del nekiga zlo velikiga poslopja, v kterem so bili vojaki, na kuppadel, in 4—500 oseb podsul.

— 1. maja se je v Benaresu strašna prigodba pripetila. 30 bark, ki so bile z smodnikam obložene, se je po noči v sredi mesta vnelo, 1200 oseb je mrtvih in mnogo ranjenih, mesto je silno poškodovano. Deset ur dalje se je grom slišal. Ena barka je bila 800 čevljev dalječ veržena.

— Angleško kraljico Viktorio je bivši častnik Pate z palco po obrazu udaril. Ranil jo ni zlo.

— Vedno hodijo poslanci iz Galicije z pritožbami k cesarju, ki posestva zadevajo.

— Profesor Šembera je zemljovid Moravskiga dokončal, ki se bo skorej na Dunaju izdal. Zemljovid ne bo le vsih krajev na Mo-

ravskem in Sileškem, ampak tudi precej velik kos Prusije, Českiga, Ogerskiga in Avstrijskiga zapopadel.

— Več Madjarov je iz Amerike v Hamburg nazaj prišlo, in se avstrijskemu general konzulu predstavljajo z vošilam, de bi se radi v domovino nazaj vernili.

— Te dni smo dobili prvi list časopisa „Slovenska Bčela“ iz Celovca. Z veseljem moramo spoznati, de časopis vso hvalo zasluži, torej ga tudi vsim Slovencam priporočimo. Drugopot bomo en sostavek iz njega podali.

— Iz Černegore se v „Osserv. Dalm.“ piše, de se kervave maševanje silno pomnožuje, kar se je Vladika iz dežele podal, tako, de bi znale razpartije med prebivavci vstati. — V Bosni dve roparski četi sosedne kraje nadlegujejo, ker hiše palijo in ropajo, in potnike napadajo.

— V sredi otoka Palermo se je na nekem kraju zemlja na več kot 20 mestih razpočila. Iz votlin se sliši gromenje in dim in plamen se iz njih dviguje.

— V Pragsu se je 24. junija velika nesreča zgodila. Ta dan se je podal en premožen kmet z svojim krog 17 let starim sinom na lov. Nezadovoljna z svojim plenam, hočeta srečo še dalej poskusiti in se ločita. Nobeden ni prav za družiga vedel in skrita za pečovinami tudi nista mogla eden družiga viditi. Ko sta tako ločena bila, oponaša oče divjo kozo, sin poslušaj, gleda, pa nič ne vidi. Spet se zasliši žvižg in sin vidi nekaj rujaviga. On ne dvomi, de je koza, pomeri, sproži in zadene — svojiga očeta! Krič očeta: „Fant zdaj si me ustrelil“, je podučil sina, kaj de se je zgodilo. On priskoči, moli z umirajočim očetam, dobi od njega odpušanje, ter ga mertviga na pusto skalovje položi, kjer ga zapusti, in gre gosposki oznaniti, kaj de je storil.

— V neki vasi blizo Černovica je sin svojiga očeta z sekiro ubil. Akoravno ga je tako silno udaril, de mu je glavo do spodnje čelusti preklal, se je vendar še oče dvignul, svojiga sina pogledal in mertev na tla padel. Vzrok te hudobije je, de mu oče, akoravno je bil silno star, ni hotel posestva dati, kar je sin vedno tirjal. Prišlo je nekaj časa, brez de bi bila zamogla gosposka zvediti, kdo de je morivec imenovaniga moža. Najdlji so pri enem kmetiškem fantu kervavo srajco; torej so ga zaperli, spraševali in tudi z tepenjem skušali primorati, de bi bil obstal, de je on ubijavec. Sin, ki je očeta ubil, bi bil pa rad fanta rešil, ki je bil po nedolžnim zapert, torej se poda k nekemu tovaršu, mu svoje černo delo pove, in ga praša, kako bi zamogel zapertiga fanta osvoboditi. Ta mu reče, de naj kakih 200 gold. sodniku da, in de se bo s tem vse poravnalo. To se zgodi. Al sodnik noče denarjev, ampak zapre sina in ga kriminalnemu sodništvu izroči.

P o v a b i l o.

Z veseljem oznamim, da gre nabira done-skov, ktero sim za spominek umerlega prof. gospoda J. K. Kersnika osnoval, tukaj že dobro spod rok.

Prosim tedaj bivajoče v Ljubljani in na kmetih, ki mislijo v ta blagi namen, — če prav kaj malega — pokloniti, denarje do mene pod zlolnjim nadpisom odpravljati.

Gospode učence, kteri se žele tega udeležiti, prosim, da naj mi posamezne zneske pošiljajo, ali pa med saboj nabirajo, in mi nabirke izroče.

Doneske bodem očitno oznanil, tudi si prizadevam, za to reč odbor sostaviti.

V Ljubljani 3. mal. Serpana 1850.

Dr. Klun,

(v pisarnici vredništva Ljubljanskih nemških novic.)

LEPOZNANSKI LIST.

Ifigenije na Tavriškem,

igre petih djanj

Iz nemškega od „Göthe“ posloveniti skušal Matija Valjavec.

Pervo djanje.

Nastop prvi.

Ifigenija.

U sence vaše, giblivi versiki
Dobrave stare, svete gostoliste,
Kakor v svetiše tiho boginje
še zdaj trepeča groze čuta stopim,
Ko de bi pervikrat stopila vanje,
In serce moje se jih ne navadi.
Veliko let že tukej skriva me
Visoka volja, kateri vdana sim;
Al tuja le sim, kakor v letu pervim,
Ker, ah! od ljubljenih me loči morje.
Stoje na bregu cele dolge dni
Dezele greške išem duše tužne,
Al zdihi mojemu valovi vollo
šumeče le odrekjejo od unkraj.
Gorje mu pač! ki ločen od očeta,
Od matere, od bratov in sestra,
Živi samotno. Radost vsako vje
Mu britka tuga. Misli vse njegove
Doma v očetovi le hiši so,
Kjer pervo sonce mu je zasijalo,
Kjer sorojene zmir je terdniši
Igraje krotka vez vezala nase.
Z bogovi jez se ne prepiram; al
Zares milu je vreden ženske stan.
Doma in v vojski gospoduje mož,
On vesti ve in zna na tujim se.
Njegova je posest, njegova zmaga,
In on se nadja smerti slave plodne.
Kak ozke pa vezi je žene sreča!
Moža slušati terdiga, že to
Dolžnost je in tolaž; o reva pak,
Če vnese sreča vrazna jo na tuje!
Tak Toa tu, blag mož zares, ima
Vkovano v svetih sužno-sponah me.
O kak sramujem se povedati,
De tihe nejevolje služim ti,
Diana, resnica! ker posvetiti
Imela tebi celo bi življenje.
Imela v te sim zmiraj up, in up
Imam še vedno v te, ki kralja si
Naj višiga zaverženi mi hčeri
Podala sveto svojo roko blago.
De, Ceja hči! ko veliciga moža,
Ki, hčer tirjaje, si mučila ga,
Ko bogenac'ga Agamemnona,
Ki svoje ti nar drajši daroval je,
Pripelješ od razbite Troje slavno
Nazaj domu ga spremši v očetnjavo.
Ženo, Elektro in sinu, naj drajši
Zaklade mu brez kvara ohranivši.
Odrajtaj tudi mene mojim, daj!
In otmi, ki si smerti me rešila,
Me še živetja tega, druge smerti.

Nastop drugi.

Ifigenija. Arka.

Arka.

Poslan od kralja pridem sem, ki te
Pozdravi boginje služabnico.
Danasnji dan zahvali Tavriško
Se boginji za nove čudne zmage.
Oznani grem pred kraljem in armado,
De pride on, de vojna bliža se.

Ifigenija.

Pripravljeno je, vredno ju sprejeti,
In naša boginja se veseli
Iz roke Toa všečniga daru.

Arka.

O de zaznal bi tudi prečastite
Duhovnice pogled: pogled bi tvoj,
Devica sveta! jasnišiga svita,
Nam dobro znamnje vsim! Al skriva še
Skrivnosti polna žalost serce tvoje.
Zastonj že leto čakamo in leto
Iz tvojih pers prijazne nam besede.
Od kar poznam te jez na mestu tim,
Pogled je ta, ki zmir mi ude stresa,
In kot v železne ti verige duša
Tiči vkovana v nedra globočini.

Ifigenija.

Siroti kot spodobi se pregnani.

Arka.

Si tukej mar sirota in pregnana?

Ifigenija.

Al more biti tujšina nam dom?

Arka.

In tuja tebi mar je domovina?

Ifigenija.

To je, za kar se serce mi ne sceli.
Mladosti perve, ko se komaj duša
Je staršev, bratov in sestra privadla;
Mladike nove združene prijetno
Od dna so debel starih dvigati
Se kviško jele: ah takrat, takrat
Me vgrabi tuja kletva ter me loči
Od ljubih, lepo vez železne roke
Na dvoje raztergavši. Zvednila je
Nar slaji radost pervih let mladosti,
In tudi rešena se zdela sim
Si senca le. Življenja nova slja
Nikoli več kali mi ne požene.

Arka.

Ker se pa tak nesrečno imenuješ,
Ti nehvaležnica tudi reči smem.

Ifigenija.

Vam vedno hvalo vem.

Arka.

Le hvale ne

Za voljo ktere dobro se stori;
Pogleda ne, ki kaže zadovoljno
Življenje, serce vdano podarivcu.
Ko tisto leto te skrivnosti polna
Osoda je prinesla v to svetišče,
Se Toa tebi je s pobožnostjo
In nagnjenjem približal boguvdani,
In breg letá ti bil je gostomil,
Ki bil sicer je vsacmu tujcu groza,
Ker nihče pred taboj ni sem prišel,
De stare šege žertva bi kervava
Ne umerel bil na stopnicah Diánnih.

Ifigenija.

Dih prosti samo ni življenje že,
Živetje kako je, ki v tim svetišču,
Enaka senci groba lastniga,
Ga vživam tužno? Al se to živeti
Veselo in zavedno sebe pravi,
Če sleherni, zastonj prebiti dan
Pripravlja nas za tiste črne dneve,
Ki na bregovji Léte, zabši sebe,
Umerlih žalotruma jih praznuje?
Življenje je nevredno zgodna smert,
Med prvimi osoda ta je moja.

Arka.

Ponos, de sabo nisi zadovoljna,
Ti prizanesem, kakor se mi smiliš;
Ker jemlje ti življenja sladki vžitek.
Nič nimaš, praviš, kar si tukej?
Kdo kralju mračno dušo je razjasnil?
Kdo staro, grozovitno šego to,
De na Diánnim je oltarji vsak
Umreti mogel tuje, od leta je
Do leta zadrževal z pregovorom?
In kdo jetnike je, gotove smerti,
Nazaj domu pošiljal tolikrat?
Al ni Diana, namest se jeziti,
De več darov navadnih ne dobiva,
Molitve tvoje vslisala obilno?
Al zmaga mar, veselih zmir perut,
Nad vojsko našo ni, in clo pred njo?
Se bolji sreče vsak ne veseli,
Kar kralj, ki modro vodi nas že dolgo,
Se pričo tebe milosti je vdal,
Dolžnost pokorsine nam tihe zlažsal?
Nevredno kličeš to, de tvoje bitstvo
Hladilo tisučim rosi dobrotno?
De ljudstvu, ki mu Bog te je podaril,
Boš nove sreče nevsahljivi vir?
In de na smertnim bregu negotivnim,
Pripravljaš tujcu blagor in vernitev?

Ifigenija.

Malinko to lahko zgreše oči,
Ki vidijo naprej, kaj bo ostanka.

Arka.

Ga hvališ mar, ki, kar stori, ne čisla?

Ifigenija.

Se graja ta, ki del se svojih baha.

Arka.

Tud ta, ki pravo vrednost malo ceni,
In ki nepravo previsoko meni.
Verjemi, in moža besedo čuj,
Ki serca celiga ti vdan je zvesto;
Ko dans govoril kralj bo s tabo, tak
Olajšaj mu, kar ti povedati ima.

Ifigenija.

Beseda dobra tvoja draži me;
Že večkrat sim težko se mu izvila.

Arka.

Pomisli, kar storiš, de ti v korist je.
Kar zgubil svojiga sinu je kralj,
Zaupal malokterimu le svojih,
In malim tim ne več, kakor sicer.
Neprivošljivo je v očeh njegovih
Naslednik trona mladi zlahtnič vsak.
Boji se brezpomorne starosti
In puntanja morde, in zgodnje smerti.
O govorici predka Skit ne zna,
In nar manj kralj; on vaju le samo
Zapovedvati in storiti, pač
Ne zna si na namembo govora
Počas od deleč navezovati lično.
Ne kači ga nikar z branitevjo,
Al de nalaš bi napak kaj umela.
Na pota pol pojdi mu prot prijazno.

Ifigenija.

Še čem prehititi, kar se mi žuga?

Arka.

Je žuganje snubitev mar njegova?

Ifigenija.

In žuganje, da hujšiga mi ni.

Arka.

Daj nagnjenju zaup njegovimu.

Ifigenija.

Odveže naj popred mi straha dušo.

Arka.

Zakaj rodu mu svojga ne poveš?

Ifigenija.

Ker božji gre služabnici molčati.

Arka.

Al kralju se ne sme nič zamolčati.
Da se skerbno mu razodeti nočeš,
To čuti, in globoko v svoji duši
Junaški čuti, da si tud ne terja.

Ifigenija.

Je morde nejevoljin name kralj?

Arka.

Se zdi mi, de. Sicer molči od tebe,
Vem iz besed pa, ki jih je izustil,
De duše se njegove terdne želje
So pooblastile, dobiti tebe.
Ne daj ga sebi samimu, de ne
Zori v njegovih persih nejevolja,
Le tebi sami v grozo, de prepozno
Kesaje se ne spomniš sveta mojga.

Ifigenija.

Kaj? misli kralj, kar nihče blazih bi
Ne mislil, ki pozna ga, in ki mu
Kroti nebesčanov častenje persi?
Al misli potegniti me po sili
Proč od oltarja v svojo posteljo?
Pokličem na pomoč bogove vse,
Diano pak pogumno pervo vsih,
Duhovnici ki svoji mi gotovo
Devica bo devici pomagala.

Arka.

Le mirno! kralja nova vroča kri
Ne žene derzno kaj fantinskiga
Storiti taciga. Kar misli pa,
Ne rečem, de bi hujga kaj ne bilo.
Kar neobhodno bo doversil tudi,
Ker duše je nepremakljive kralj.
Tedaj zaupaj mu, hvaležna bodi,
Če drugja že mu dovoliti nočeš.

Ifigenija.

O daj, povej, kar veš na dalje več.

Arka.

Naj sam pove. Že vidim ga, že pride!
Ti v časti je, in serce ti velevala,
Sprejeti ga prijazno in zaupno,
Besedi dobri ženske delec mož
Se blagi vda.

Ifigenija. (sama)

Ne vem scer, kak imam
Slušati pač svetavca zvestiga.
Dolžnost pa rada spolnim, kralja za
Dobrote ne z besedami žaliti,
In si želim, de bi mogočniku
Po volji, al resnico govorila.

(Dalje sledi.)